

Wanneer problemen zich opstapelen, werkt dit dikwijls door naar het bedrijf en het vee. Foto ter illustratie.

Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren helpt al 25 jaar schrijnende gevallen

Laatste vangnet voor boeren en hun vee in nood

Het Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren (VWL) bestaat 25 jaar. Het welzijn van een veestapel hangt af van het mentale welzijn van de boer. Het Vertrouwensloket heeft al veel boeren, en daarmee vee, in nood geholpen. Daarmee voorkomt het loket dat een boerderij steeds verder afglijdt, wat zelfs kan escaleren in het ruimen van het vee.

En kwart eeuw geleden spraken partners uit de veehouderijsector samen een doel af: het signaleren en voorkomen van verminderde zorg voor of de verwaarlozing van landbouwhuisdieren. Het VWL viert dit jaar het 25-jarig jubileum en inmiddels zijn 27 partijen aangesloten. Henk Korterink is als agrarisch sociaalpsycholoog betrokken bij het VWL: „We zijn er voor de gezondheid van het vee en doen dat door hulpverlening aan de boer. Wanneer problemen zich opstapelen, werkt dit dik-

wijls door naar het bedrijf en het vee. We moeten de eerste boer nog treffen die zijn dieren bewust verwaarloost.” Het ministerie van LNVN zorgde van meet af aan voor cofinanciering. Elke escalatie die het loket voorkomt, scheelt de NVWA (onderdeel van dit ministerie) veel werk. Het loket ontvangt zo’n honderd meldingen per jaar.

Signaalfunctie

Erfbetreiders, zoals voerleveranciers, dierenartsen en inseminators, kregen een signaalfunctie richting het loket.

Frederik Waldeck, coördinator en dierenarts van het VWL, legt uit: „Als er mannen in witte pakken rondlopen die de hele veestapel opladen, ben je te laat. Dit straalt dan af op de hele sector.” Voordat het zover is, zijn er al veel erfbetreiders geweest die problemen signaleren. Het Vertrouwensloket is opgericht om deze signalen op te vangen en de boer te helpen. Vorig jaar kwamen er 50 meldingen van burgers, zoals burens of familie. En 13 procent van het totaal aantal meldingen kwam van de NVWA. Deze autoriteit ziet vaak al van tevoren aanleiding om het bedrijf onaan-

gekondigd te bezoeken, bijvoorbeeld op basis van hoge sterftecijfers. Het VWL opereert landelijk en komt in actie op oproepbasis nadat er een melding is binnengekomen. De medewerkers opereren in tweetallen en doen het werk naast hun reguliere baan. Na een melding schat de coördinator in welk team er heen moet. Vaak gaat eerst een preventieteam bestaande uit een bedrijfskundige en dierenarts. Indien gewenst wordt het traject daarna overgenomen door een begeleidingsteam bestaande uit een

bedrijfskundige en psycholoog. Soms voert het begeleidingsteam tot wel zeven gesprekken met de boer. Daarna wordt de zaak soms overgedragen aan andere (lokale) hulpverleners.

Boeren in de problemen

Veehouders waar het VWL volgens het jaarverslag mee te maken krijgen, kampen met financiële problemen, mestproblematiek en vergunningsproblemen. Soms koerst de betreffende boer al af op bedrijfsbeëindiging. Ook ziet het loket melkveebedrijven die door bedrijfsproblemen langdurig geen melk leveren. De problemen leiden vaak tot verslechterde huisvesting van het vee.

Waldeck schetst: „Het stereotype van een boer in nood is het vrijgezelle boertje op klompen die het werk niet meer aan kan. Maar we krijgen in werkelijkheid meldingen over doorsnee boerenbedrijven.”

De enige gemene deler is dat deze boeren nooit zelf aan de bel zouden trekken

De enige gemene deler is dat deze boeren nooit zelf aan de bel zouden trekken. Zo kreeg het loket te maken met een boerenzoon met gameverslaving, die in de maatschap niet meer mee kon draaien. Ook krijgt het te maken met dertigers of veertigers met een prachtig bedrijf, die na een scheiding hun kinderen niet meer zien. Het werk gaat altijd door, totdat het werk sluipenderwijs achteropraakt en een boer de grip verliest. Een alleenstaande boer kon het niet meer aan en moest na een bezoek van de NVWA al zijn vee afstaan. „Ik vergeet nooit meer hoe blij en opgelucht hij was dat zijn vee weg moest”, herinnert Korterink zich.

Spanningen in gezin

Het loket kwam ook bij een prachtig bedrijf met 300 melkkoeien, waarvan de enige zoon, beoogd bedrijfsopvolger, tijdens stages op de hogere landbouwschool besloot het bedrijf niet over te nemen. Dan ontstaan grote spanningen in het gezin en in het bedrijf. Korterink licht toe: „Soms is het nog te overzien en adviseren we eerst even met een accountant een plan te maken. Maar er zijn ook gevallen dat je denkt: je kunt er beter meteen mee stoppen. Bijvoorbeeld bij een mentaal beperkte boer: bedrijf en privé waren duidelijk niet te redden, maar de boer zelf vond dat het prima ging.”

Waldeck vertelt dat veehouders soms geheimen hebben. Dit zijn vaak financiële geheimen, wanneer het bedrijf er slechter voor staat dan bekend bij

vrouw of maatschap. „We zien ook extremen op familiair gebied. Zoals een boer die zijn moeder, die ook in de maatschap zit, al tien jaar niet heeft gesproken.”

Overlijden

Volgens Waldeck gaan veel meldingen over boeren die met de beschikbare fte het werk niet meer aankunnen door allerlei omstandigheden. Zo zien ze vaak de gevolgen van overlijden van iemand binnen het bedrijf. Naast het verdriet blijft er dan ook werk liggen, zoals het verzorgen van de kalveren of de boekhouding.

Korterink schetst: „Wat we bijvoorbeeld tegenkwamen, was een jonge boer die alleen op het bedrijf achterbleef na de dood van zijn ouders. Hij kreeg ineens alle verantwoordelijkheid op zich, maar kon dit niet aan.” Een schrijnende zaak was een oudere veehouder waar, na het overlijden van zijn vrouw, de boekhouding bleef liggen, inclusief de aanmelding van de pasgeboren kalveren. De man ploeterde tijdens het rouwproces maar door. Korterink herinnert zich: „Maar alle kalveren die intussen ter wereld kwamen, werden al snel een jaar oud, zonder verplichte aanmelding in het I&R-systeem. De radeloze veehouder begroef zijn kalveren onder een kuilvoerplaat om sancties van de autoriteiten te voorkomen.”

Werk en privé verweven

In de meeste gevallen komt het Vertrouwensloket volgens hun jaarverslag, vooral bij rundveehouders, en in mindere mate bij varkenshouders en andere sectoren. Dit is opvallend, maar volgens de medewerkers van het loket verklaarbaar. Bij rundveebedrijven zijn werk en privé sterk verweven. Ook loop je als erfbetreders bovendien zo het bedrijf door en sta je oog in oog met het rundvee. In andere sectoren, zoals bij de varkenshouderij, is het veel geslotener en hebben de productieketens veel kortere cycli. Erfbetreders krijgen daar veel minder te zien.

Soms is het loos alarm. Waldeck geeft aan dat ook uitval of ziektebeelden bij dierziekten, zoals blauwtong, soms onterecht de indruk wekken van slechte verzorging. Verder klinkt iemand soms wanhopig aan de telefoon, verduidelijkt Korterink, maar dan blijkt er eigenlijk niets aan de hand. Waldeck illustreert: „We hebben eens anderhalf uur achter een gesloten hek met een boer staan praten als Brugman om binnen te mogen komen, terwijl we gewoon een afspraak met hem hadden.”

Toekomst Vertrouwensloket

Binnen het Vertrouwensloket viert men dit jaar het 25-jarig jubileum met stille trom. „Want het liefst hoefden

we helemaal niet te bestaan”, verklaart Waldeck. Hoe de komende 25 jaar voor het loket verlopen, is nog in nevelen gehuld. De coördinator geeft wel aan dat wanneer de politiek zich dwars toont richting boeren, er veel meer meldingen binnenkomen bij het Vertrouwensloket. Zo werd het melkquotum op 1 april 2015 afgeschaft, en met terugwerkende kracht opgevolgd door het systeem van fosfaatrechten. Dit leidde tot veel spanningen. In 2016 stond de telefoon van het Vertrouwensloket roodgloeiend en ging Waldeck ineens wel twee keer per week naar een wanhopige boer toe. Zo is het volgens hem hollen of stilstaan bij het loket.

Ook in het huidige tijdsgewricht dreigen er weer harde klappen te vallen in de agrarische sector. De relatief hoge melkprijs van de afgelopen twee jaar maskeert deze politiek volgens Waldeck nog. Maar als de prijzen dalen, kunnen problemen zich stapelen. Waldeck geeft aan dat binnen de diergezondheid artificial intelligence een groeiende rol speelt. Betere monitoring en data-analyse van diergezondheid leveren wellicht bruikbaarere data op voor erfbetreders. En dan kunnen er meer meldingen binnenkomen bij het loket.

Tegelijk geeft Waldeck aan zich zorgen te maken over de financiering van het Welzijnsloket, met name nu een grote partij zijn financiering intrekt. Ook de hoogte van de cofinanciering door de NVWA hangt samen met het deel dat de andere partijen

inbrengen. „Met een halvering van de financiering, die is voorzien voor 2027, staat ons voortbestaan op de tocht”, verduidelijkt Waldeck. Zo blijft ook de financiering de komende decennia nog geen uitgemaakte zaak.

Melden is helpen

Alles gaat op vrijwillige basis, het loket komt alleen op afspraak, er gaan geen facturen naar de boer, het loket is onafhankelijk en legt geen sancties op. Korterink legt uit: „Het VWL is geen toezichtinstantie of verlengstuk van de NVWA, maar is een onafhankelijke hulpverlener vanuit de agrarische sector zelf.”

Als rode vlag-signalen noemen de heren een boer die anders in zijn vel zit, het niet meer bij kan houden en zich isoleert. Netheid van het erf loopt terug en de vitaliteit van het vee gaat achteruit. „Ze loeien niet meer”, aldus Korterink. „Melden is helpen. Durf hulp te vragen, durf het bespreekbaar te maken.”

U kunt (ook anoniem) een melding doen via het nummer 06 22 43 57 57. Via de website kan ook een melding worden gedaan via een contactformulier.

Tekst: Harm Harmsen

Beeld: Ellen Meinen, Royal GD

Wilt u reageren?
redactie@agrio.nl
of tel. 0314 - 62 64 38

Frederik Waldeck is coördinator en dierenarts bij het VWL